

Munkavédelmi oktatás

Pécsi Tudományegyetem

Munkavédelem területei

Munkabiztonság

Célja: a munkabalesetek megelőzése.

Tárgya: a veszély kezelése.

Munkaegészségügy

két területe:

- foglalkozás-egészségügy
- munkahigiéne

Célja: a foglalkozás-egészségügyi megbetegedések megelőzése.

Tárgya: az ártalom meghatározása, csökkentése, megszüntetése.

Munkavédelmi törvény

A Munkavédelmi törvény (1993. évi XCIII. számú) szabályozza:

- Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés személyi feltételeit.
- A munkáltató és a munkavállalók jogait és kötelezettségeit az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés során.
- A munkavégzés tárgyi feltételeit.
- A munkafolyamatra, a technológiára és az anyagra vonatkozó követelményeket.
- A baleset bejelentés és kivizsgálás módját.

A biztonságos munkavégzés személyi feltételei

A munkavállaló munkára, és csak akkor alkalmazható, ha:

- az élettani adottságai megfelelőek;
- egészségét, testi épségét károsan nem befolyásolja;
- mások egészségét, testi épségét nem veszélyezteti;
- előzetes és időszakos orvosi vizsgálat alapján megfelelő;
- biztonságos munkavégzéshez szükséges ismereteket bizonyíthatóan elsajátította;
- a munkavégzéshez rendelkezik a megfelelő szakmai ismeretekkel, képesítésekkel.

A munkavégzéshez szükséges ismeretek megszerzéséig a munkavállaló önállóan nem foglalkoztatható!

Érvényes orvosi alkalmassági vizsgálat nélkül a munkavállaló nem foglalkoztatható!

A munkavállalók alapvető kötelezettségei

- Munkaképes állapotban (józanul, kipihenten és egészségesen) megjelenni.
- A munkaeszköz biztonságos állapotáról a tőle elvárható módon meggyőződni, azt rendeltetésének megfelelően és a munkáltató utasítása szerint használni, a számára meghatározott karbantartási feladatokat elvégezni.
- Egyéni védőeszközt az előírásoknak megfelelően használni. Alkalmatlan egyéni védőeszköz esetén kezdeményezni annak cseréjét.
- Az egészséget és a testi épséget nem veszélyeztető ruházatot viselni.
- A munkaterületen a fegyelmet, a rendet és a tisztaságot megtartani.
- A munkavégzéshez szükséges ismereteket elsajátítani.
- Rendellenességet, veszélyhelyzetet, balesetet, rosszullétet haladéktalanul jelenteni.
- A részére előírt orvosi vizsgálaton részt venni.

A munkavállalók alapvető jogai

- Jogosult a munkát megtagadni, ha azzal saját életét, egészségét vagy testi épségét közvetlenül és súlyosan veszélyeztetné.
- Ha a munkavégzés során egy másik munkavállaló életét vagy testi épségét veszélyezteti, akkor a munka megtagadása nem joga, hanem kötelessége!
- Jogosult megkövetelni a munkavédelmi szempontból szükséges ismeretek, felszerelések, munka- és védőeszközök biztosítását.
- Nem érheti hátrány a munkavédelmi követelmények megvalósítása érdekében történő fellépéséért.

Mi a munkabaleset?

Munkabaleset:

- az emberi szervezetet ért olyan egyszeri külső hatás, amely a sérült akaratától függetlenül, hirtelen vagy aránylag rövid idő alatt következik be, és
- a munkavállalót a szervezett munkavégzés során vagy
- azzal összefüggésben (közlekedés, anyagmozgatás, tisztálkodás, stb.) éri,
- annak helyétől és időpontjától, valamint
- a munkavállaló (sérült) közrehatásának mértékétől függetlenül.

Munkabalesetnek minősül továbbá:

- a kiküldetés során elszenvedett baleset, ha a bekövetkezése a munkaviszonyból eredő kötelezettség teljesítése közben történt;
- a sérült lakásáról (szállásáról) a munkahelyére illetve a munkahelyéről a lakására (szállására) menet közben történő sérüléskor, de kizárólag csak akkor, ha a munkáltató saját vagy bérelt járművével történik.

Munkabalesetek bejelentése

- Akit baleset ért, vagy balesetet észlelt, köteles haladéktalanul bejelenteni a munkahelyi vezetőjének.
- A bejelentés olyan esetre is vonatkozik, amikor a sérült tovább dolgozik, tehát munkaidő kiesés nincs.
- A közvetlen munkahelyi vezető minden bejelentett, illetve tudomására jutott balesetet köteles kivizsgálni és a sérült, tanúk meghallgatását a Munkabaleseti Nyilvántartásban rögzíteni.

Munkabalesetek kivizsgálása

Munkahelyi vezető feladatai:

- A munkahelyi vezető gondoskodik az elsősegélynyújtásról, a személy mentéséről, a további károsodások megakadályozásáról.
- A helyszínt a kivizsgálás befejezéséig nem szabad megváltoztatni.
- Minden tudomására jutott munkabalesetet a munkabaleseti naplóban rögzítenie kell, az alábbiak szerint:
 - a sérült és a tanúk személyes adatait,
 - a sérülés időpontját és helyszínét,
 - a sérülés pontos jellegét,
 - az esemény pontos és részletes leírását,
 - a sérült ellátására tett intézkedést.
- A baleset tanulságait a munkatársakkal ismertetnie kell.

Tanú az lehet, aki látta az eseményt, vagy olyan információ birtokában van, ami lényeges a baleset okának megállapításakor.

Munkavédelmi követelmények

A dolgozó:

- a rábízott feladatokat a munkavédelmi előírások megtartásával köteles végezni;
- munkavégzésre alkalmas állapotban (józanul, kipihenten és egészségesen) köteles munkahelyén megjelenni;
- munkát csak a munkakörére előírt öltözetben (megfelelő ruházat és lábbeli) és egyéni védőfelszerelés alkalmazásával végezhet;
- munkáját képessége és képzettsége alapján az elvárható gondossággal és szakértelemmel köteles végezni;
- a társaival köteles együttműködni, magatartása olyan legyen, hogy sem saját, sem a mások egészségét és testi épségét ne veszélyeztesse;
- a munkavégzés előtt köteles levenni a gyűrűt, nyakláncot, karórát, papucsot, magas sarkú cipőt stb. ott, ahol annak viselése a munkavégzés közben baleseti veszélyt jelent.

Munkavédelmi követelmények

A dolgozó:

- minden balesetet, sérülést, rosszullétet, üzemzavart és egyéb rendkívüli eseményt haladéktalanul köteles jelenteni a közvetlen munkahelyi vezetőjének. Ha erre nem képes (sérülés, vagy egyéb ok miatt), akkor a vele együtt dolgozó társa köteles a jelentést megtenni;
- köteles a fegyelmet, a rendet és a tisztaságot megtartani;
- haladéktalanul el kell távolítania a munkahelyén és a közlekedési útvonalon található csúszást, botlást, beakadást okozó, valamint rádőlés, felbillenés, beesés, beütés lehetőségét hordozó anyagot, tárgyat, eszközt;
- a testi épséget, egészséget közvetlenül veszélyeztető, valamint az érdekeit védő jogszabállyal ellentétes utasítást nem köteles végrehajtani;
- a más személy biztonságát közvetlenül veszélyeztető utasítást pedig köteles megtagadni.

Munkavédelmi követelmények

A munka megkezdése előtt a dolgozó köteles:

- meggyőződni az általa használt, kezelt védőfelszerelések, szerszámok, gépek, berendezések biztonságos állapotáról;
- szemrevételezéssel és működés próbával ellenőrizni a védőberendezések (reteszkapcsolók, vészleállítók stb.), jelzőberendezések működőképességét;
- ellenőrizni a nyitható és fix védőburkolatok meglétét, épségét, védőképességét;
- ellenőrizni az energiaellátó egységek (tömlők, villamos kábelek, stb.) tömítettségét, szigetelésének épségét, megfelelő, biztonságos állapotát;
- rendellenesség esetén a munkahelyi vezetőjét azonnal értesíteni a tapasztalt hiányosságról.

A munkavállaló nem kapcsolhatja ki, nem távolíthatja el és nem alakíthatja át a biztonsági berendezéseket, védőberendezéseket.

A dolgozót a munkavégzéstől el kell tiltani, ha:

- alkohol, kábítószer hatása alatt áll;
- saját hibájából, figyelmeztetés ellenére nem vesz részt a munkavédelmi oktatáson, és ha az oktatási anyagot nem megfelelő szinten sajátította el;
- nem vesz részt az előírt egészségügyi alkalmassági vizsgálaton;
- védőberendezés szándékos kiiktatásával végez munkát;
- a számára biztosított egyéni védőeszközt figyelmeztetés ellenére sem használja;
- a tevékenység végzéséhez szükséges szakmai ismeretekkel vagy végzettséggel nem rendelkezik.

Speciális munkavédelmi rendelkezések

- A gépek, berendezések, műszerek lezárt szerelvényeit TILOS felbontani, meglazítani, kapcsolófedeleket levenni, a berendezésekbe benyúlni, villamos vezetéket ki- vagy bekötni, biztosítókat cserélni. Azt csak villanszerelő szakember végezheti.
- A kéziszerszámok műszaki és biztonsági állapotának rendszeres napi ellenőrzése a dolgozó feladata.
- Hibás kéziszerszámot kiadni és vele munkát végezni tilos!
- A hibás kéziszerszámot megjelölve, elkülönítve kell tárolni, és cseréjéről, selejtezéséről a szervezeti egység köteles gondoskodni.
- A kül- és beltéri közlekedési utakat eltorlaszolni, azon anyagot, eszközt tárolni még ideiglenesen is tilos!

Speciális munkavédelmi rendelkezések

- A kijáratokat és vészkijáratokat, a kijelölt menekülési utakat mindig szabadon kell tartani, eltorlaszolni még ideiglenesen is tilos!
- A gyalogosok a kiépített járdán, ennek hiányában gépjárműforgalom esetén az út menetirány szerinti bal oldalán, lehúzódva kötelesek közlekedni.
- Fiatalkorúak, terhes, nemrégén szült, anyatejet adó nők, szoptató anyák és idősedők csak olyan munkakörben foglalkoztathatók, amely rájuk és utódaikra nézve veszélyt nem jelentenek.
- A nők a szükséges korlátozó intézkedés meghozatala érdekében terhességükről mielőbb értesítsék a munkahelyi vezetőjüket.
- Az Egyetem területén csak a kijelölt helyeken szabad dohányozni!
- A veszélyes hulladékokat elkülönítve kell gyűjteni az erre rendszeresített és megfelelően feliratozott gyűjtő edényzetben.

Munkavégzés közben előforduló veszélyek

- **Áramütés veszélye** – Tilos olyan elektromos berendezést üzemeltetni (elektromos kábel, elosztó stb.), melynek szigetelő burkolata, háza sérült, repedt vagy égett. Ha ilyen meghibásodást észlel, közvetlen felettesének azonnal jelentse.
- **Gyalogos közlekedés veszélyei** – A botlás, csúszás okozta balesetek elkerülése érdekében csak megfelelő állapotú lábbelit szabad hordani. Lépcsőn fokozott figyelemmel kell közlekedni.
- **Veszélyes anyagok** – csak megfelelően képzett személy használhatja ezeket, a szükséges védőeszközök viselése mellett.

Éles, szűrő, vágó eszközök biztonságos használata

- Csak kifogástalan állapotú munkaeszkővel dolgozzon!
- Csorbult, laza nyelű, repedt szerszámot ne használjon!
- A kitolható, kinyitható pengéjű kések használata csak akkor biztonságos, ha a penge stabil, és a használat közben nem mozdul el.
- Amikor nem használja a vágó-szűrő munkaeszkőt, tegye a kijelölt helyére.
- Ne közlekedjen nyitott vágószerszámmal! Ha mégis vinnie kell magával, húzza vissza vagy csukja be a pengét.
- Ne akarjon olyan anyagot vágni a késsel, amire az nem alkalmas, pl. fémtartalmú anyagot! Ilyenkor vágásos sérülés keletkezhet, mert a penge megcsúszhat a kemény felületen. Ennek elkerülésére az erre szolgáló szerszámokat kell igénybe venni.

Éles, szűrő, vágó eszközök biztonságos használata

- **A vágás, szűrés, lyukasztás megkezdése előtt:**
 - a munkadarabot fektesse le egy megfelelő alátámasztást nyújtó munkafelületre;
 - ezután támassza meg az elbillenés, elfordulás, elcsúszás ellen;
 - ez a munkadarab kézzel való leszorításával is történhet.
- Átlyukasztás, átfúrás során soha ne tartsa kezében a munkadarabot!
- A vágási műveletet úgy végezze, hogy a megtámasztási pont mögött kezdje a vágást.
- A vágás erővonala olyan legyen, hogy a vágószerszám a vágást végző dolgozó testfelületétől (támasztó-leszorító kéztől) távolodó irányba mozduljon el.

Veszélyes anyagok kezelése, tárolása, eljárási szabályok

Veszélyes anyag: veszélyesként osztályozott anyag.

Veszélyes keverék: egy vagy több veszélyes anyagot tartalmazó keverék vagy oldat, amely az osztályozás során veszélyes besorolást kap.

Biztonsági adatlap: a veszélyes anyag, illetve a veszélyes keverék azonosítására, veszélyességére, a kezelésére, tárolására, szállítására, a hulladékkezelésre, valamint az egészséget nem veszélyeztető munkavégzés feltételeire vonatkozó dokumentum.

Veszélyesnek minősül, amely a következő csoportok bármelyikébe besorolható:

a) robbanásveszélyes	i) fertőző
b) égést elősegítő, oxidáló	j) rákkeltő (karcinogén)
c) gyúlékony	k) mutagén (genetikai károsodás)
d) sugárzó	l) teratogén (magzati fejlődési rendellenesség)
e) mérgező	m) utódkárosítók
f) maró	n) egyéb egészségkárosító anyag.
g) ingerlő, irritáló	
h) túlérzékenységet okozó (szenzibilizáló)	

Veszélyes anyagok kezelése, tárolása, eljárási szabályok

- Vegyi anyagot csak jól zárható, párologást kiküszöbölő edényben szabad tárolni.
- Az anyagok kémiai tulajdonságainak figyelembevételével egymástól elkülönítve, zártan szabad tárolni!
- Egymással vegyi reakcióra képes anyagokat egymás közelébe elhelyezni szigorúan tilos!
- Emberi táplálkozásra szolgáló edényben vegyi anyagot, mintákat tárolni tilos!
- Vegyi anyag tárolására szolgáló edényben ételt, italt, gyógyszert tárolni szigorúan tilos!
- Azon helyiségekben, ahol kémiai anyagokkal végzett tevékenységet folytatnak, valamint ezen anyagok tároló helyiségeiben élelmiszert fogyasztani és tárolni tilos!
- Veszélyes anyagok használatát követően kezet kell mosni.

Veszélyes anyagok kezelése, tárolása, eljárási szabályok

- A veszélyes anyagok használata során az előírt egyéni védőeszközök használata kötelező.
- A vegyi anyagok kiszerezését, áttöltését csak az e feladatra kioktatott dolgozó végezheti.
- A magyar nyelvű biztonsági adatlapokat a felhasználás helyén, minden dolgozó számára hozzáférhetően kell tárolni.
- A veszélyes anyagok beszerzéséről, felhasználásáról, a mindenkori készletről anyagonként naprakész nyilvántartást kell vezetni.

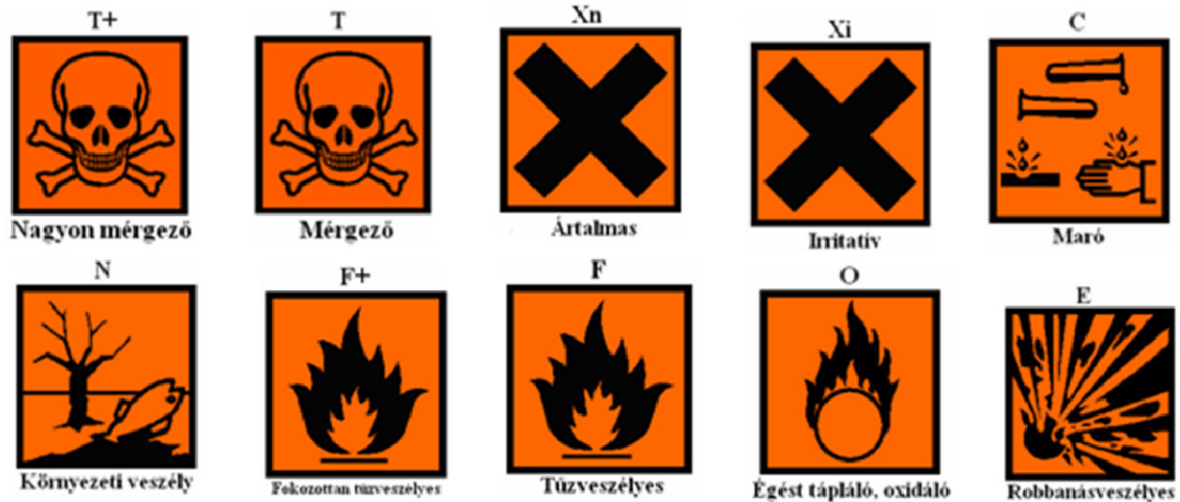

Veszélyes anyagok kezelése, tárolása, eljárási szabályok

- **Veszélyes anyagokat tartalmazó edényzeteken fel kell tüntetni:**
 - a benne lévő anyag/keverék megnevezését,
 - veszély szimbólumát,
 - figyelemfelhívó mondatokat:
 - anyagok esetében H és P mondatokat,
 - készítmények esetében R és S mondatokat vagy H és P mondatokat.
- Az elkészített **hígításokat tartalmazó edényzeteken** jelölni kell az anyag nevét, töménységét és az oldatkészítés idejét.
- **Veszélyszimbólumok:**
 - anyagok esetében az ÚJ veszély szimbólumokat,
 - keverékek esetében a „rég” narancssárga színűt lehet még alkalmazni.(lásd a következő dia)

Veszély szimbólumok

ÚJ Veszély szimbólumok

Egyéni védőeszköz juttatás

- Egyéni védőeszköz minden olyan eszköz, amelyet a munkavállaló azért visel vagy tart magánál, hogy az a munkavégzésből, a munkafolyamatból, illetve a technológiából eredő kockázatokat, az egészséget nem veszélyeztető mértékűre csökkentse.
- Személyes használatra szolgál, kihordási ideje nincs, pénzbeli megváltásuk nem lehetséges.
- Elhasználódása, illetve védelmi képességének csökkenése esetén haladéktalanul ki kell cserélni.
- A munkáltató a munka megkezdése előtt köteles egyéni védőeszközt biztosítani munkavállalóinak.
- A munkavállaló köteles ártalom vagy veszély esetén az egyéni védőeszközt rendeltetésének megfelelően használni, alkalmas állapotát ellenőrizni, és a tőle elvárható tisztításáról gondoskodni.

Egyéni védőeszköz juttatás

- Az egyéni védőeszköz védelmi képességének csökkenése, megszűnése esetén a munkavállaló köteles kezdeményezni annak cseréjét.
- A védőeszköz használatáról a munkavállaló nem mondhat le.
- A kiadott egyéni védőeszközt a munkavállaló a munkahelyéről nem viheti el, kivéve, ha engedélyezték annak elvitelét pl. változó a munkavégzés helye, egyetem területén kívüli hivatalos munkavégzés.
- Az egyéni védőeszközt átadás-átvételi nyomtatványon kell kiadni.
- A veszélyes anyaggal szennyeződött védőfelszereléseket szelektív módon kell gyűjteni az arra kijelölt veszélyes hulladékgyűjtő helyen.
- Védelmi lehetőségek:

- Kézvédelem
- Lábvédelem
- Fejvédelem
- Hallásvédelem
- Szem- és arcvédelem
- Légzésvédelem
- Bőrvédelem
- Testvédelem

Rendelkező táblák

Az egyéni védőeszközök kötelező használatára az alábbi rendelkező táblák hívják fel a figyelmet.

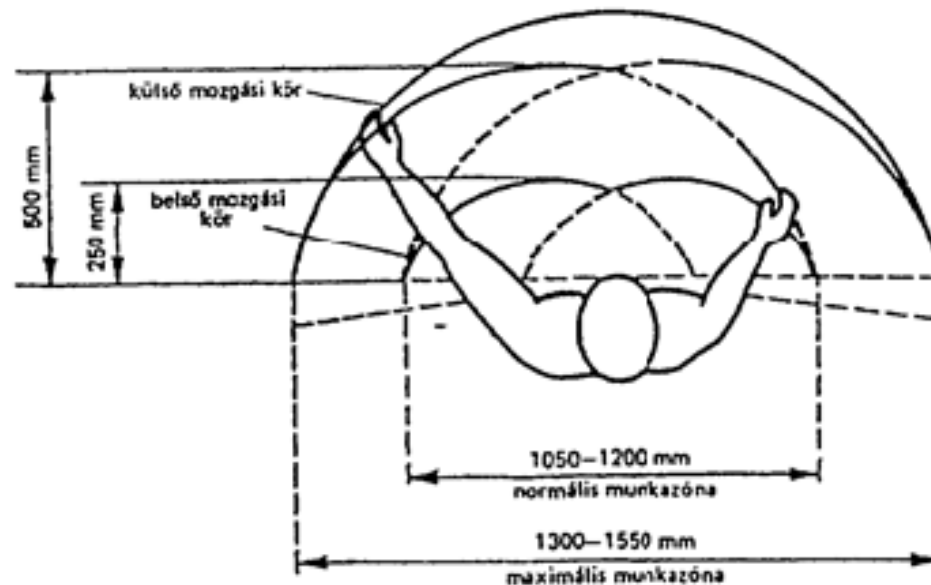
Képernyős munkahely

- A képernyős munkakör olyan munkakör, amely a munkavállaló napi munkaidejéből legalább négy órában képernyős munkahelyen képernyős eszköz használatát igényli, ideértve a képernyő figyelésével végzett munkát is.
- A képernyő előtti tényleges munkavégzés összes ideje a napi hat órát ne haladja meg.
- A képernyőt nem szabad ablakkal, ajtóval, lámpával szemben, vagy annak háttal elhelyezni.
- A képernyő szemtől való távolsága 45-55 cm közötti.
- A képernyőfigyelés akkor a legkevésbé fárasztó, ha a képernyő 20°-ban hátradöntött és a képernyőt néző személy tekintetére merőleges:

Képernyős munkahely

- A billentyűzet legyen dönthető. A kezelő kezének, csuklójának megtámasztásához a csukló alátámasztási helyére alátétet ajánlatos tenni.
- Helyes asztalmagasság az asztallapon fekvő billentyűzettel: 72 cm, asztallap alá szerelt billentyűtartó fiókkal: 75-80 cm.
- Az asztallap alatt a lábak mozgásához szabad teret kell biztosítani.
- A maximális munkazónát a két kinyújtott kar által leírt, egymást metsző félkörök határolják, ami férfiak esetében 155 cm, nőknél pedig 130 cm átmérőjű félkörív-tartomány.

Képernyős munkahely

- A munkaszék legyen stabil, magassága legyen könnyen állítható, támlája legyen magasságában állítható és dönthető.
- Igény esetén állítható magasságú és dőlésszögű lábtámaszt vagy saroktámaszt kell biztosítani.
- A munkahelyet úgy kell megtervezni és méretezni, hogy a használónak legyen elegendő tere testhelyzete és mozgásai változtatásához.
- A személyes zóna 80-120 cm. Ez az a kör, amin belül a számítógép, annak tartozékai és az összes személyes holmi elhelyezendő.
- A területigény köralakban munkaasztallal együtt kb. 3,6 m².
- Két asztal között legalább 70 cm-es közlekedő út legyen.
- A szék hátragurításához biztosítsunk kb. 120 cm helyet.

